

Yhteenveto

Historiallisen Aikakauskirjan (3/2004) teema on *Miehenä olemisen ulottuvuudet*. Siinä esitellään ja analysoidaan miehisyyden olemusta keskiajalta viime vuosisadalle.

Saara Tuomaala peilaa maskuliinisuuden kokemuksia kansalliseen kulttuuripolitiikkaan, kansalaiskasvatukseen ja -ihanteeseen artikkelissaan *Isien jäljissä itsenäisessä Suomessa. Maamme kirjan maskuliininen narratiivi ja pohjalaispoikien kokemuskertomukset*. Hän selvittää, kuinka kirjailija ja historioitsija Sakari Topeliuksen kuva ja tulkinta kodista, kotiseudusta ja isänmaasta yhdenmukaisti pitkään käsityksiä Suomesta, suomalaisuudesta ja kansallisista sukupuolista. Miten kansakoulun pedagogisten kertomusten sisältämät poliittiset diskurssit muotoutuivat osaksi maalaispoikien ja -miesten kokemuskertomuksia? Minkälaisia ruumiillisia, subjektiivisia ja sosiaalisia vaikutuksia koulun kertomuksilla oli kertomuksiin itsestä ja omasta elämästä?

Miten mieheyttä rakennetaan työssä, kysyy Ann-Catrin Östman artikkelissaan *Samanarvoisuus ja hierarkia talonpoikaisessa työ-yhteisössä - luokka ja sukupuoli miesten maataloustyön kuvauksissa*. Hän tarkastelee isännän maanviljelystyötä suhteessa muihin miehiin ja naisiin. Artikkelin perustuu peltotyönkuvauksiin ruotsinkielisellä Pohjanmaalla 1900-luvun alussa.

Tom Linkisen käsittelee naisena esiintynyttä miesprostituutia (*Sukupuolinen vieras John "Eleanor" Rykener – naisena esiintynyt miesprostituutit 1300-luvun lopun Lontoossa*). Joulukuussa 1394 John Rykener saatiin kiinni itse teosta eräästä lontoolaisesta tallista, kun hän oli harjoittamassa seksiä toisen miehen kanssa naiseksi pukeutuneena. Molemmat pidätettiin. Kuulusteluissa Rykener, joka naisena esiintyessään käytti itsestään nimeä Eleanor, tunnusti oikeusviranomaisille joukon muita vastaavanlaisia tekoja. Mistä ja miksi John "Eleanor" syytettiin? Kuka tai mikä John "Eleanor" aikalaistensa silmissä oli ja oliko hänellä paikkaa oman aikansa kulttuurissa?

Molemmille sukupuolille tarkoitettuja kaksoisluostareita pidettiin keskiajalla ongelmallisina, mutta kyse ei ollut yksinomaan sukupuolimoraalin valvonnasta. Marko Lamberg analysoi miehisyyden ongelmaa ja miehisen auktoriteetin legitimointia Naantalin birgittalaisluostarissa (*Miehisyyden ongelma ja miehisen auktoriteetin legitimointi Naantalin birgittalaisluostarissa*).

Ville Kivimäen artikkelin päähenkilö on aseistakieltäytyjä Arndt Pekurinen, joka kärsi 1930-luvulla kolme vankilatuomiota (*Mies, armeija ja vastarinta Arndt Pekurisen kohtalo kriittisen mieshistorian valossa*). Marraskuussa 1941 hänet kuljetettiin rintamalle ja ammuttiin. Tapaus avaa näköaloja 1930- ja 1940-luvun suomalaisiin miesihanteisiin, armeijaan ja valtiovaltaan.

Tämän numeron aiheena on myös Suomen lähialue Karjala ja Venäjästä irtautunut Ukraina. Johannes Remy ja Viktor Pylypenko esittelevät artikkelissaan *Suomi ja Ukrainan kysymys 1917—21* Ukrainan tapahtumia ja suomalais-ukrainalaisia suhteita Venäjän vallankumouksen ja ensimmäisen maailmansodan jälkiselvittelyiden vuosina. Suomen ulkopoliittinen johto suhtautui tuolloin vakavasti itsenäisen Ukrainan selviämismahdollisuuksiin ja piti sitä reunavaltioliiiton yhtenä mahdollisena jäsenenä.

Marina Vituhnovskaja käsittelee ns. "Karjalan kysymyksen" ratkaisuyrityksiä Venäjän imperiumin yhteydessä (*Itä-Karjala Venäjän yleisvaltakunnallisessa politiikassa 1906--17*). Itä-Karjala joutui venäläisen ja suomalaisen nationalismin väliin Venäjän kansallisuuspolitiikan koealueeksi 1800-luvun lopulla.

Neuvostoliiton valta Karjalankannaksella vuonna 1940--41 oli lyhyt, mutta merkittävä. Suurin muutos tapahtui maaseudulla, jossa entinen maatalous uudistui perusteellisesti. Andrei Roumiantsev esittelee välirauhan aikana

Karjalankannaksella tapahtuneen maatalouden suuren muutoksen
(*Neuvostomaatalous Karjalankannaksella 1940*).

Juha Sihvolan pääkirjoituksen aiheena on jatkosota, Päivi Maria Pihlaja tarkastelee kolumnissaan tieteen myyttisiä minervoja ja Heikki Kirkinen kysyy keskustelupuheenvuorossaan, oliko salainen lisäpöytäkirja Pähkinäsaaren rauhansopimuksessa 1323.

(Translation *Valtasana Oy*)